

ИЗ КУМРАНСКИТЕ РЪКОПИСИ

1. РАЗЛИКИ В ДРЕВНИТЕ СВЕДЕНИЯ ЗА ЕСЕИТЕ И КУМРАНСКИТЕ ТЕКСТОВЕ

След като в продължение на много години (от 1947 г. насам) се откриха кумранските текстове¹, въпросът за есеите и тяхното учение се поставя относно някои пунктове в нова светлина. Едва сега, след като се проучиха по-основно онези текстове, в които може да се открият сведения за учението на кумранското есейско общество, ние забелязваме някои разлики между казаното за есеите от древните автори и между съдържанието на собствените творения на кумранските есеи.

Един от най-важните свидетели за това, как са живеели есеите, е юдейският историк *Йосиф Флавий* (1 в. сл. Хр.), който в своята книга «Живот» (т. е. в своята автобиография) разказва, че сам той прекарал известно време при есеите. Там той пише: «Когато бях на около 16 години, пожелах да придобия опит от нашите секти (т. е. юдейските, б. м.); има такива три — първата на фарисеите, втората на садукееите, а третата на есеите, както често (ги) наричаме; защото се надявах, че ще избира най-добрата, ако бих изследвал всичките» (Живот, 10). Намираме ценни сведения и у *Филон Александрийски* (20 г. пр. Хр. — 40 г. сл. Хр.) и една кратка бележка у *Плиний Старши* (23—79 г. сл. Хр.). Последният ни съобщава следното: «На запад от Асфалтовото езеро (т. е. Мъртвото море, б. м.) са есеите. . . Това са хсра единствени по рода си: без жени и отричащи всичко онова, което е плод на Венсра; без пера. . . От ден на ден те се възраждат в постоянен брой, благодарение на множеството, което идва (гри тях), защото мнозина са ония, които, измърени от живота, искат да възгледат техния начин на живот» (Естествена история, 17). Имаме запазени отделни съобщения и у църквените писатели. Даденото в тези извори, понякога не напълно сходство се, намири своето потвърждение и в кумранските текстове. Но още тук трябва да се отбележи, че освен съпаденията се установяват и някои отклонения. Така напр., в кумранските текстове се съдържат някои понятия (за съюз или общност, очаквания на последните времена, Учителят на справедливостта, нечистивия свещеник и др.), които липсват в сведенията за есеите у *Йосиф Флавий* и *Филон Александрийски*, докато тези автори пък ни предават подробности за някои особености в живота на есеите, за които особености в кумранските текстове не се намири никакво доказателство. Тези отклонения можем да обясним отчасти с това, че споменатите древни автори пишат за езициници или елинизирани юдеи, за които някои есейски представители били чужди или награвно ненавиждани. *Йосиф Флавий* трябвало да изтъква у есеите онсва, което е привлекателно за всички, а други неща да гръмълчага умишлено. Трудовете му, общо взето, са апология на юдейството и той не изтъквал у есеите онези черти, които ще са били неприемливи за грци и римляни. *Филон* пък постигал тази цел чрез свсето алегорично тълкуване на библй като учение. Така например, надеждата на есеите за възкресението *Йосиф Флавий* я представя като вяра в безсмъртието на душата, за което и древният езичник би могъл да има представа. Той пише: «У тях (есеите) е затвърдено мнението, че телата са подхвърлени на разруха и веществото (материята) за тях не е неизменно, но душите остават винаги безсмъртни» (За юдейск. война II, 154). На второ място разликите за есеите в сведенията на древните автори и в кумранските текстове могат да се дължат и на времето, което разделя двата вида сведения. Най-после да не забравяме и това, че древните автори говорят въобще за есеите, а не за всички негови разклонения, при които е имало известни разлики, както е ясно от кумранските текстове и от констатацията на *Йосиф Флавий*, че «има и друга група от есен, (която) е единамислена с другите относно начина на живот, обичаи и предписанията на Закона, но се различава по мнението си за брака» (За юдейск. война II, 160).

Поради посочените причини ще трябва да бъдем доста внимателни, когато разглеждаме есеите през погледа на тези двама автори, защото те се въздържат от доста истинни неща: У *Йосиф Флавий* и у *Филон* липсва в завършена форма сведението за богословието на кумранското общество и очакването му на последните времена. Това налага, щото в такива случаи грижливо и внимателно да попълваме замълчаното или прпуснатото от двамата юдейски класици чрез данните, които черпим от кумранските текстове.

На първо място като нещо особено в кумранските текстове е споменатият на много места Учител на справедливостта, който не ще е бил основател на всички есейски общества, но ще е основал кумранското общество. Знаем, че още в Ст. Завет се дава обещанието за идването на пророк, в Чийто уста Бог ще вложи Своите думи, които трябва да бъдат чути от всички (Втзк.—18:13—19). За кумранските есеи именно Учителят на справедливостта е този последен очакван пророк. В Коментара към Авакум¹ (VII, 4) четем: «. . . Учителят на справедливостта, комуто Бог е известил всички тайни на словата на Своите раби, пророците». От същия коментар се вижда, че по него време се очаква и апогея на Учителя на справедливостта и наедно с това той се надявал да организира общината за една отмъстителна война срещу Божиите врагове, към които, според него, спадат не само греховните израилтяни, но и всички езичници. В Свитъка за войната² (I, 1 нт.) се казва: «Това е книга за правилата на войната. Началото, когато синовете на светлината (т. е. членовете на кумранското общество, б. м.) поставят ръка (върху оръжието, б. м.), за да започнат войната срещу синовете на тъмнината, срещу войската на Белиал (олицетворение на злото, б. м.), пълчищата на Едом и Моав, на амонитците и на амаликитците и срещу народа на филистимците и срещу пълчищата на китейците и Асур и срещу ония грешници, които са в съюза в тяхна помощ». Как Йосиф Флавий и Филон биха вмъкнали в своите писания такава личност, без да засегнат целта, за която пишат? Така можем да си обясним казаното от Филон, че есеите били напълно миролюбиви и не произвеждали никакви оръжия и щитове (вж. съчинението му «За това, че всеки добър е свободен», гл. XII). Това сведение, като имаме предвид цитираното по-горе място из «Свитъка за войната», ни изглежда направо невярно и фалшиво.

Йосиф Флавий говори за есеите: «Всъщност те са набожни към божеството по особен начин: преди да изгрее слънцето те не произнасят никакви всекидневни думи, а само някои молитви към него (т. е. към слънцето, б. м.), останали от дедите, като че ли го молят да изгрее» (За юдейск. война II, 128). Независимо от чисто елинистичния начин на израз, в това сведение проличава, че есеите са гледали на слънцето по някакъв по-особен начин. В досега намерените кумрански текстове няма никакво пряко указание за подобно нещо, макар и да има косвени данни за това, че кумранските есеи са свързвали със слънцето някои свои обичаи. Така напр., в противовес на останалите юдеи, те изчислявали месеците и годините по слънчевия календар, а не по лунния; в голямото източно гробище на Кумран всички мъртъвци били погребани в направление юг-север, т. е. с глава към слънцето.

Йосиф Флавий ни разказва още: «За усърдно следващите сектата им няма направо преминаване в нея, а на оставащия за известно време във препоръчват известно предписание (за живот) като му дават брадвичка, пояс и бяла дреха» (За юдейск. война II, 137). В кумранските текстове не може да се намери сходен намек за втората част от цитираното място, макар че притежаваме и Правилника³ на кумранското общество.

¹ Намерен е в 1-ва кумранска пещера. Писан е вероятно в 1 в. пр. Хр. Неизвестният автор дава стих по стих библиейски текст, а след това следва краткото му тълкуване.

² Намерен е в 1-ва кумранска пещера. Описва священата война от последните времена между синовете на светлината и синовете на тъмнината, т. е. между избраните като Божи народ и езичниците и изменниците. Ще е писан по време на Макавейските борби, т. е. около 2 в. пр. Хр.

³ Намерен е в 1-ва кумранска пещера. Може да се каже, че той ще е бил валиден за онова общество, което е обитавало Хирбет Кумран от края на 2 в. пр. Хр. до към 68 г. сл. Хр.

Филон, в споменатото по-горе съчинение (гл. XII) ни съобщава, че есеите изпълнявали различни служебни задължения и вън от своето затворено общество и че възнаграждението, което получавали срещу тази своя работа, внасяли в общата каса. Също така и това сведение досега стои изолирано. Вярно е, че в Правилника (I, 11 нт.) става дума за това, че при кумранските есеи всичко било общо — знание, сили и имущество. — но нищо не се говори за някакво служение извън общността. Може би Филон да е имал предвид някаква друга есейска групировка. Че е имало различни есейски групировки, вече поменахме няколко пъти.

Що се отнася до броя на есеите, къде те са живели и относно някои особености в различните им общества, има изрестки раз ики в сведенията на древните автори. Има едно съвпадение между Филон и Йосиф Флавий за броя на есеите. Тези автори твърдят, че имало над 4000 есеи (срв. Филон в «За това, че всеки добър е свободен», гл. XII). Йосиф Флавий пък, след като описва някои особености в живота на есеите, заключава: «Така постъпват мъже, чието число е над 4000» (Древности XVI, 1, 2с). От когет ста се вижда, че и двете сведения имат предвид есеите-аскети, но не и ония, които са встъпвали в брак. Относно селищата, които заемали есеите, се забелязва известно различие. Плиний Старши (Естествена история V, 17) разказва за поселища на есеи-аскети по западния бряг на Мъртво море. Той ще е имал предвид кумранските есеи. Филон по този въпрос сам си противоречи. В посоченото съчинение той казва, че есеите живеели в селата, а избягвали градовете поради греховността на жителите им. Но в своята «Апология на юдеите» (от това съчинение са запазени само откъси у Евсевий) той твърди, че «есеите живеят в много юдейски градове и много села като образуват големи и многолюдни общности». Йосиф Флавий отбелязва същото нещо: «Те нямат нито един свой град, а мнозина намират убежище във всеки един град» (За юдейск. война II, 124). Също и от казаното в Дамаския ръкопис¹ (VII, 7 нт.) може да се заключи, че те живеели в различни места и, второ, че имало есеи, които е женели. Там четем: «И ако те живеят в лагери, според древен общоприет обичай, те трябвало да си вземат жени и да отглеждат синове. Те трябвало да постъпват според Закона и съобразно задълженията, съответстващи на разпоредбите на Закона». В Правилника е казано, че «те трябва да живеят по всичките свои поселища» (VI, 2).

От казаното накратко дотук става ясно, че остават доста проблеми за разрешаване от историята за развитието на есеизма. На някои от засегнатите въпроси ще може да се отговори по-пълно и по-сигурно само след като екстовете от всички кумрански пещери бъдат напълно проучени и издадени.

II. ЗА УЧИТЕЛЯ НА СПРАВЕДЛИВОСТТА И ДВАМАТА МЕСИИ

Очакванията всред кумранските есеи за идване на Месия са отразени в техния Правилник: «Те (есеите) трябва да не се отклоняват от каквото и да е определение на Закона, та да могат да променят всяка упоритост на своето сърце; те трябва да се съдят според първоначалните закони, според които са се задължили мъжете на обществото, докато дойде пророкът и Месиите от Аарон и от Израил» (IX, 9—11). От това следва недвусмислено, че кум-

¹ Намерен е в два откъса от С. Шехтер в една карейска гениза (т. е. скривалище) в Стария Каиро в 1896 г. След кумранските находки е вече сигурно, че ръкописът е принадлежал на някакво есейско общество в Дамаск, както се казва в самия ръкопис (III, 1): «Всички мъже, които встъпиха в нов завет в земята на Дамаск».

ранските есеи очаквали трима месиански деятели — един пророк и двама Месии.

Както вече казах, очакването на един *месиански пророк* е загатнато още в Ст. Завет. Във Втзк. 18:18 са предадени думите на Господа към Мойсея: «Аз ще им издигна Пророк изсред братята им, какъвто си ти, ще вложа думите Си в устата Му, и Той ще им говори всичко, що Му Аз заповядам» (срв. и Иоан 6:14). В Мал. 4:5—6 е изложено благовестието за пращането на прор. Илия всред Израила, преди да настъпи великия и страшен ден Господен: «Той ще обърне сърцата на бащите към децата, и сърцата на децата към бащите им, та, след като дойда, да не поразя земята с проклятие». Следователно, този пророк ще подготви хората за бъдните месиански времена, като раздвижи душевността на грешните люде към покаяние. В Първа кн. Макавейска има два интересни примера, които илюстрират очакването на месиански пророк още през 2 в. пр. Хр. От тези примери става ясно, че очакваният пророк трябва да бъде последният компетентен тълкувател на Мойсеевия закон. Според 1 Мак. 4:46 само той ще може да се произнесе, как да се постъпи с камъните от жертвения олтар, осквернен от сирийците: «Камъните натрупаха по храмовата планина на прилично място, докле дойде пророк и отговори за тях». Когато пък през м. септември 141 г. пр. Хр. била присъдена от народа на Симон Хасмоней (т. е. Макавей, б. м.) и на неговите потомци най-висшата светска и духовна власт, то това решение щяло да има сила до отменяването му от очаквания месиански пророк: «Юдеите и свещениците се съгласили да им бъде Симон началник и първосвещеник завинаги — докато се издигне верният Пророк» (1 Мак. 14:41).

За кумранските есеи именно *Учителят на справедливостта* бил този последен пророк. Според Коментара към Авакум (VII, 4 нт.) «Бог на него щял да съобщи всички тайни слова на своите раби, пророците». Както е ясно от целия контекст, тези тайни били, преди всичко, от есхатологичен характер. От различни места из кумранските свитъци се разбира, че Учителят бил за своите последователи вестител на близък край на света. Това четем и в Дамаския ръкопис: «Той ще оповести на последните поколения как ще постъпи Бог с обществото на изневерилите в най-последния род» (I, 11 нт.). Разбира се, не станало така, както предсказвал Учителят на справедливостта. Поради това, изглежда, някои ще са се почувствували излъгани в неговата пророческа мисия. В Коментара към Авакум, напр., се упрекват някакви отстъпници от обществото, като се сравняват с Авесалом, който изневерил на цар Давид. Там четем: «Тълкуването му (т. е. на Ав. 1:13⁶) се отнася до дома на Авесалом и людете на тяхното сборище, които са мълчали при поругаването на Учителя на справедливостта и не са му помогнали срещу лъжеца, който тогава е презрял Закона» (V, 9—11). И обратното, в същия Коментар се похваляват ония, които са останали верни докрай. В VIII, 1 се казва: «Тълкуването на това (т. е. на Ав. 2:4⁶) се отнася до всички изпълнители на Закона в дома на Юда, които Бог ще спаси от съда поради тяхното старание и поради тяхната вярност към Учителя на справедливостта».

Пак от Коментара към Авакум може да се заключи, че Учителят бил преследван и поради това забягнал някъде. При тълкуването на Ав. 2:15 неизвестният автор казва: «Тълкуването на това се отнася до престъпния свещеник, който преследваше Учителя на справедливостта, за да го погълне в яростта на своя гняв. На мястото на своето изгнание и по време на празника на покоя, на примирението, той се яви при тях, за да ги погълне и да ги доведе до прегрешение в деня на празника на покоя» (XI, 4—8). Описаното събитие ще се е случило в деня, който за общината бил «ден на прими-

рението», най-големият ѝ празник, през който никоѝ нищо не предприемал. Но за престъпния свещеник този ден бил най-обикновен седмичен ден, за щото кумранските есеи и останалите юдеи, както вече споменах, се ръководели от различни календари. Някои тълкуватели приемат, че Учителят бил убит от нечестивия свещеник при споменатия или друг удобен случай. Обяснението е възможно, но от разгледация дотук текст от кумранските ръкописи такова изяснение не е наложително. Две важни места от Дамаския ръкопис (VIII, 21 и XX, 14) споменават само за това, че той «бил взет» и че «от деня на завръщането на Учителя до свършека на всички сражаващи се, които са се върнали с човека на лъжата, има около 40 години». Но последователите на Учителя не се разколебали от това, а твърдо вярвали, че той пак ще дойде. В Дамаския ръкопис четем: «Освен тези предписания те нищо не ще приемат, чак докато се появи Учителят на справедливостта в края на дните» (VI, 10 нт.).

От казаното в Коментара към Авакум (II, 5—9 и VII, 4 нт.) и в Коментара към Пс. 37 (намерен в 4-та кумранска пещера) трябва да приемем, че Учителят на справедливостта — както и Йоан Кръстител — произлизал от свещенически род. За пророк от такъв род става дума и в Завета към Левий: «Ти ще стоиш близо до Господа, ще бъдеш Негов служител, ще благовестиш Неговите тайни и ще донесеш вест за Оногова, Който трябва да спаси Израиля» (II, 10). Понѐже Учителят произлизал от свещеническа фамилия, то някои изследователи го оеднаквяват с очаквания Месия-свещеник (респект. първосвещеник). Тогава трябва да приемем, че Учителят трябвало да бъде едновременно месианският пророк и Месия от Аарон. Но срещу такова тълкуване достатъчно говори цитираното в самото начало място от Правилника на кумранското общество, където се споменават: един пророк и двама Месии — от Аарон и от Израил. Също така и даденото в Дамаския ръкопис (VIII, 21⁶) времеопределение «от деня нататък, когато Учителят на обществото (т. е. на справедливостта, б. м.) бъде взет, до идването на Месия от Аарон и Израил» едва ли може да бъде правилно разбрано, ако Учителят и Месия-свещеник от Аарон са били една и съща личност.

Старозаветно основание за кумранското учение за двама Месии е предлагало казаното от ясновидеца Валаам на моавитския цар Валак: «Изгрвя звезда от Якова и се издига скиптър от Израиля» (Втзк. 24:17⁶). На много места в кумранските текстове и особено в Завета към 12-те патриарси казаното от Валаам се цитира като доказателство за това, че членовете на обществото очакват спасението си в последните времена и че това е указание за двамата Месии. Понятията звезда и скиптър се срещат и поотделно като символи на Месия-свещеник и Месия-цар.

При всички ритуални обреди и религиозни въпроси Месия-свещеник бил поставян по-високо от Месия-цар, тъй както свещенослужителите при култа стоят преди миряните. В Книга за правилата (II, 11—21) става дума за ритуалното ядене, което ще бъде предложено в месианските времена под предстоятелството на Месия-свещеник. Там то се описва така: «Това е предписанието за събранието на мъжете «на името»¹, на призваните за определеното време, за съвещанието на общината, когато Бог ще остави Месия (т. е. Месия-цар) да отиде с тях. Първо идва свещеникът, главата на цялото Израилево общество (т. е. Месия-свещеник), и всички отци от синовете на

¹ Вероятно това стои вместо «на Иахве», Чийто име не се споменавало и пишело, за да не се профанира името Му, съгласно предписанието в Изх. 20:7. И сега евреите вместо Иахве казват само «името Му».

Аарон, свещениците, призваните за определеното време, мъжете «на името» и сядат пред него, всеки според своето достойнство. Тогава заема и своето място Месия от Израил (т. е. Месия-цар) и пред него заемат местата си началниците-хилядници на Израил, всеки според своето достойнство, според своето служебно положение в лагерите и в строя. И всички първенци от старейшите на общината заедно с мъдреците на общината заемат местата си пред него, всеки според достойнствата си. И ако се събират на обща трапеза или се събират да пият шира (сладко вино), те трябва да сложат общата трапеза. При разливането на ширата, за да пият, никой не бива да протегне ръката си към хляба или ширата преди свещеника (т. е. Месия-свещеник), защото той най-напред благославя хляба и първи протяга ръката си към него. След това посяга към хляба Месия от Израил и чак след това всички членове на общината, като изговарят благословието, всеки според своето достойнство. Също и от казаното в Завета към 12-те патриарси се идва до същото заключение. Тук с името на Левий, родоначалника на свещеническите фамилии, се свързва Месия-първосвещеник, а с името на Юда — Месия-цар. В завета към Симеон четем: «А сега, синове мои, чуйте за Левий и Юда — срещу тези двама да не се вдига бунт, защото от тях ще произлезе за вас спасението от Бога. Защото Господ ще ви издигне първосвещеник от Левий и от Юда един цар» (VII, 1). Тази мисъл е още по-ясно изразена в завета към Юда: «А сега, синове мой, аз ви заповядвам да обичате Левий. . . защото на мене Бог даде царската власт, а на него той даде свещенството, и той подчини царската власт на свещенството. На мене даде власт на земята, а на него даде власт на небето» (XXI, 1—3). За Месия-първосвещеник се говори ясно и в завета към Рувим: «Поради това ви заповядвам да се вслушвате в Левий, защото той ще познае в пълнота закона Господен и ще насочи целия Израил към справедлив съд и към жертви, докато се изпълнят времената на Месия-първосвещеник» (VI, 8).

Месия-цар следователно трябвало да произлезе от коляното на Юда, т. е. от рода на Давид. Той трябвало да бъде очакваният син Давидов. Според кумранските текстове той се сравнява със скиптъра, който, съгласно Бит. 49:10, «няма да се отнеме от Юда», но е охарактеризиран и с други месиански белези, взети из Ст. Завет. В Коментара към благословиите на патриарсите (намерен в 4-та кумранска пещера) той се нарича «Месия на справедливостта, издънка на Давид» (срв. Иер. 23:5, 33:15; Зах. 3:8, 6:12). Във фрагмента Възхвали, който вероятно принадлежи към Книга на правилата, този потомък се нарича, във връзка с Иез. 34:24 и 37:25, «княз у дял» (т. е. у Израиля). В Дамаския ръкопис за него се казва: «Скиптърът е князът на цялото общество (т. е. на кумранските есеи, б. м.) и ако той се надигне, ще унищожи всички синове на Сит», т. е. злите люде. Задачата на този княз, описан в споменатите фрагментирани Възхвали с взети от Ис. 11:2—5 и Мих. 4:13 давидовско-месиански качества, е «да въздигне царството на Неговия (Божия) народ», т. е. да основе Божие царство на земята. Също и според Коментара към Благословиите на патриарсите именно на Давидовата месианска издънка «ще бъде даден завета на царството на Неговия народ за всички времена». Това означава, че според кумранците Давидовият Месия е воюващ Месия. Затова и Месия от Израил, както видяхме, е представен в Книга на правилата (II, 14 нт.) като първенстваващ над началниците-хилядници у Израиля, т. е. като върховен военачалник. Свещениците пък, които са винаги начело на обществото, не бива да вземат участие в битките, за да не станат култово нечисти от кръвта на убитите. Именно това трябва да се разбира от казаното в Свитъка за войната (IX, 7—9): «Като паднат убитите, то-

гава свещениците тръбят отдалеч и не се приближават до убитите, за да не се осквернят с тяхната нечистота; защото те са святи, и помазният елей за свещеническа служба не трябва да бъде осквернен с кръвта на ония, които са ненароди», т. е. езичниците, които нямат значение за спасението. Следователно князът на обществото ще възглавява всички прояви, свързани с военното дело. Затова и в Свитъка за войната (V, 1) се отрежда, што «върху щита на княза на цялото общество трябва да е написано неговото име, след това имената на Израил, Левий и Аарон и накрая имената на 12-те колена Израилеви според тяхната генеалогия». В III, 12—13 се определя: «Върху голямото бойно знаме, което стои начело на целия народ, трябва най-напред да пише «народ Божи», а след това името на Израил и Аарон и имената на 12-те колена на Израил според тяхната генеалогия».

Във връзка с пророчеството на Натан (2 Цар. 7:11—15) кумранските есеи смятали, че под месиянската Давидова издънка трябва да се разбира съществуващият изначало Син Божи. В месиянския Флорилегиум¹ четем²: „Защото Иахве ти благовести, че ще ти съгради дом и аз ще издигна твоето потомство след тебе и ще утвърдя трона на Твоето царство вовеки. Аз ще му бъда баща и той ще Ми бъде син. Това е издънката на Давид, която ще се появи с учителя на закона (т. е. Месия-свещеник, б. м.), която ще покара на Сион в края на дните, както е писано: *Аз ще възстановя падналата скиния Давидова* (срв. Ам. 9—11). Това е падналата скиния на Давид, която той ще възстанови, за да спаси Израиля». Също и в неканоничната книга 3 Ездра, която е произлязла вероятно след 70 г. сл. Хр. и не принадлежи директно към кумранската сфера, се прокарва схващането, че Синът Божи и синът на Давид са едно и също лице. В 3 Ездр. 12:31 нт. пише: «Лъвът, който ти видя. . . това е помазаникът, запазен от Всевишния до края на дните»; в 7:28 пък четем: «Защото ще се яви Моят Син Исус, заедно с ония, които са с Него, и останалите ще се наслаждават 400 години».

Накрая ще хвърлим поглед и върху едно доста трудно за разбиране месиянско място из т. н. Химнология³ (III, 9 нт.): «И бремеността с човека на унижението» (срв. Ис. 53:3, б. м.) е в своята родилна болка, защото *тя*⁴ ще роди мъжко дете и при болка за подземния свят ще се появи внезапно «чуден съветник със своята сила» (срв. Ис. 9:6, б. м.) от топлинната пещ на бременността, и ще се появи човек от болката на майката». Следователно детето от рода на Давид, «Чудният съветник» (Ис. 9:6), тук се нарича «човек на унижението». Като съпоставим това с пророчествата на прор. Исаия за Раба Божи (Ис. 49:1,5; 52:13—53:12), не е изключена възможността, што в даденото място из Химнологията да се предполага един страдащ Месия. Такава идея се прокарва и в Завета към Рувим. Там се говори за Юда, т. е. за Месия от дома Давидов, следното: «Почитайте неговото потомство, защото той ще умре за вас във видими и невидими битки» (VI, 10—12).

От всичко казано дотук за Учителя на справедливостта и за двамата Месии можем да направим главно два извода:

¹ т. е. Съдържие — сборник от есхатологически Мидраши — тълкувания на свещенния текст с оглед на правните норми. Намерен е в 4-та кумранска пещера.

² Курсивният текст е из Св. Писание, а останалият е мидраш, т. е. тълкуването на свещенния текст.

³ Това е свигък с химни, намерен в 1-ва кумранска пещера. От досегашните изследвания се предполага, че не всички химни са писани от един автор и по едно и също време.

⁴ Изследователите допускат, че под «тя» трябва да се разбира общината, която тук се сравнява с бременна жена, за която вече са настъпили родилните болки.

1. Без всякакво основание остава спекулирането на някои изследователи на кумранските ръкописи, че казаното в тях за Учителя на справедливостта трябва да отнесем към Исуса Христа.

2. Идеята за идване на Месия била вече назряла у кумранците, макар и да се е изявила по особен начин. Те, както всички юдеи по това време, очаквали за един Божии пратеник, който да осъществи техните национални идеали — победа и господство над околните езически народи; но, от друга страна, те по-правилно от своите събратя схващали старозаветните месиански пророчества и затова, покрай един могъщ бъдещ цар, очаквали и един Месия като духоген водач, Който ще спаси повярвалите в Него от греховете и ще ги оправдае в последния съден ден.

* * *

Настоящите две статии са написани по книгата на «Кумранските есеи» от Йохан Майер и Курт Шуберт, 1973 г., но с мои изяснения и допълнения и преводи на посочките из кумранските ръкописи и древните автори.